Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (yhdeksäs jaosto)

25 päivänä lokakuuta 2018 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Diagnostiikkaan tarkoitettujen terveydenhuollon tarvikkeiden ja laitteiden julkisia hankintoja koskevat sopimukset – Direktiivi 2014/24/EU – 42 artikla – Hankintasopimuksen tekeminen – Hankintaviranomaisen harkintavalta – Teknisten eritelmien yksityiskohtainen laatiminen

Asiassa C-413/17,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (ylin tuomioistuin, Liettua) on esittänyt 30.6.2017 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 10.7.2017, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa, jonka on pannut vireille

”Roche Lietuva” UAB,

Kauno Dainavos poliklinika VšĮ:n osallistuessa asian käsittelyyn,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (yhdeksäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Jürimäe sekä tuomarit E. Juhász (esittelevä tuomari) ja C. Vajda,

julkisasiamies: J. Kokott,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– ”Roche Lietuva” UAB, edustajinaan G. Balčiūnas ja K. Karpickis, advokatai,

– Kauno Dainavos poliklinika VšĮ, edustajinaan K. Laurynaitė ja J. Judickienė, advokatai,

– Liettuan hallitus, asiamiehinään D. Kriaučiūnas, K. Dieninis ja D. Stepanienė,

– Kreikan hallitus, asiamiehinään M. Tassopoulou, A. Magrippi ja K. Georgiadis,

– Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan S. Fiorentino, avvocato dello Stato,

– Euroopan komissio, asiamiehinään A. Steiblytė ja P. Ondrůšek,

* Oikeudenkäyntikieli: liettua.

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 31.3.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/18/EY (EUVL 2004, L 134, s. 114) 2 ja 23 artiklan sekä liitteen VI tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jonka on pannut vireille ”Roche Lietuva” UAB, joka on Kauno Dainavos poliklinika VšĮ:n, joka on Kaunasissa (Liettua) sijaitseva julkinen terveysasema (jäljempänä Kaunasissa toimiva Dainavan terveysasema), järjestämästä julkista hankintaa koskevan sopimuksen tekomenettelystä syrjäytetty tarjoaja, ja jossa on kyse kyseistä hankintaa koskevista teknisistä eritelmistä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Direktiivi 2004/18 on kumottu 18.4.2016 alkaen julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta 26.2.2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/24/EU (EUVL 2014, L 94, s. 65) 91 artiklan ensimmäisellä kohdalla.

4 Direktiivin 2014/24 johdanto-osan 74 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(74) Julkisten hankkijoiden laatimien teknisten eritelmien olisi oltava sellaisia, että julkiset hankinnat voidaan avata kilpailulle ja että niillä voidaan saavuttaa kestävyystavoitteet. Sen vuoksi olisi oltava mahdollista esittää tarjouksia, jotka perustuvat erilaisiin teknisiin ratkaisuihin, standardeihin ja teknisiin eritelmiin markkinoilla, sekä tarjouksia, jotka perustuvat rakennettavien kohteiden, tavaroiden ja palvelujen elinkaareen ja tuotantoprosessin kestävyyteen liittyviin suorituskykyä koskeviin perusteisiin.

Tekniset eritelmät olisi tämän perusteella laadittava siten, ettei kilpailua kavenneta keinotekoisesti vaatimuksilla, joilla suositaan tiettyä talouden toimijaa edellyttämällä hankinnalta sen yleensä tarjoamien tavaroiden, palvelujen tai rakennusurakoiden keskeisiä ominaisuuksia. Tämä tavoite voidaan yleensä saavuttaa parhaiten laatimalla tekniset eritelmät toiminnallisten ja suorituskykyä koskevien vaatimusten mukaisesti. Toiminnalliset ja suorituskykyä koskevat vaatimukset ovat myös tarkoituksenmukainen tapa suosia innovointia julkisissa hankinnoissa, ja sitä olisi käytettävä mahdollisimman laajasti. Jos viitataan eurooppalaiseen standardiin tai sellaisen puuttuessa kansalliseen standardiin, hankintaviranomaisten olisi otettava huomioon muihin vastaaviin järjestelyihin perustuvat tarjoukset. Talouden toimijan olisi esitettävä näyttö vastaavuudesta vaaditun merkin kanssa.

_ _”

5 Kyseisen direktiivin 18 artiklan, jonka otsikko on ”Hankintaperiaatteet”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Hankintaviranomaisten on kohdeltava talouden toimijoita yhdenvertaisesti ja syrjimättä sekä noudatettava avointa ja oikeasuhteista toimintatapaa.

Hankintaa suunniteltaessa ei saa pyrkiä sen jättämiseen tämän direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle tai kilpailun keinotekoiseen kaventamiseen. Kilpailun katsotaan olevan keinotekoisesti kavennettua, jos hankinta suunnitellaan aikomuksena suosia aiheettomasti tiettyjä talouden toimijoita tai saattaa tietyt talouden toimijat epäedulliseen asemaan."

6 Mainitun direktiivin 42 artiklassa, jonka otsikko on "Tekniset eritelmät", säädetään seuraavaa:

"1. Liitteessä VII olevassa 1 kohdassa määritellyt tekniset eritelmät on esitettävä hankinta-asiakirjoissa. Teknisessä eritelmässä on vahvistettava rakennusurakoilta, palveluilta tai tavaroilta vaadittavat ominaisuudet.

Näissä ominaisuuksissa voidaan viitata myös tiettyyn rakennusurakoiden, tavaroiden tai palvelujen tuotantoprosessiin tai -menetelmään tai tiettyyn prosessiin tai menetelmään rakennusurakoiden, tavaroiden tai palvelujen suorittamisessa taikka tiettyyn prosessiin niiden elinkaaren jossakin muussa vaiheessa silloinkin, kun kyseiset tekijät eivät kuulu niihin fyysisenä osana edellyttäen, että ne liittyvät hankinnan kohteeseen ja ovat oikeasuhteisia sopimuksen arvoon ja tavoitteisiin nähden.

– –

2. Teknisten eritelmien on mahdollistettava talouden toimijoiden yhtäläinen pääsy hankintamenettelyyn, eikä niillä saa luoda perusteettomia esteitä julkisten hankintojen avaamiselle kilpailulle.

3. Rajoittamatta pakollisten kansallisten teknisten sääntöjen soveltamista, sikäli kuin ne ovat unionin oikeuden mukaisia, tekniset eritelmät on laadittava jollakin seuraavista tavoista:

a) suorituskykyä koskevien tai toiminnallisten vaatimusten perusteella, mukaan lukien ympäristövaatimukset, edellyttäen että parametrit ovat riittävän tarkat, jotta tarjoajat pystyvät määrittämään hankinnan kohteen ja hankintaviranomaiset pystyvät tekemään hankintasopimuksen;

b) viittaamalla teknisiin eritelmiin sekä seuraavassa tärkeysjärjestyksessä: kansallisiin standardeihin, joilla saatetaan voimaan eurooppalaisia standardeja, eurooppalaisiin teknisiin arviointeihin, yhteisiin teknisiin eritelmiin, kansainvälisiin standardeihin, muihin eurooppalaisten standardointielinten laatimiin teknisiin viitejärjestelmiin tai, jos näitä ei ole, kansallisiin standardeihin, kansallisiin teknisiin hyväksyntöihin tai kansallisiin rakennusurakoiden suunnitteluun, laskentaan ja toteuttamiseen sekä tavaroiden käyttöön liittyviin teknisiin eritelmiin. Jokaiseen viittaukseen on liitettävä ilmaus 'tai vastaava';

c) a alakohdassa tarkoitettujen suorituskykyä koskevien tai toiminnallisten vaatimusten perusteella ja viittaamalla suorituskykyä koskevien tai toiminnallisten vaatimusten mukaisuutta koskevana olettamana b alakohdassa tarkoitettuihin teknisiin eritelmiin;

d) viittaamalla b alakohdassa tarkoitettuihin teknisiin eritelmiin tiettyjen ominaisuuksien osalta ja a alakohdassa tarkoitettuihin suorituskykyä koskeviin tai toiminnallisiin vaatimuksiin muiden ominaisuuksien osalta.

4. Teknisissä eritelmissä ei saa viitata tiettyyn valmistajaan tai tiettyä alkuperää oleviin tuotteisiin tai tiettyyn menetelmään, joka on ominainen tietyn talouden toimijan tuotteille tai palveluille, eikä tavaramerkkeihin, patentteihin, tyyppeihin tai tiettyyn alkuperään tai tuotantoon siten, että maininta suosisi tai sulkisi menettelystä pois tiettyjä yrityksiä tai tiettyjä tuotteita, paitsi jos tämä on perusteltua hankinnan kohteen vuoksi. Maininta tai viittaus on poikkeuksellisesti sallittu siinä tapauksessa, että hankinnan kohdetta ei ole mahdollista riittävän täsmällisesti ja täysin selvästi kuvata 3 kohdan mukaisesti. Tällaiseen mainintaan tai viittaukseen on liitettävä ilmaus 'tai vastaava'.

– –”

7 Direktiivin 2014/24 liitteessä VII, jonka otsikko on ”Tiettyjen teknisten eritelmien määritelmät”, olevassa 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

1. ’teknisellä eritelmällä’ tarkoitetaan jotakin seuraavista:
   a) – –
   b) tavara- tai palveluhankintasopimuksissa eritelmää asiakirjassa, jossa määritellään tuotteelta tai palvelulta edellytetyt ominaisuudet, esimerkiksi laatutaso, ympäristö- ja ilmastomyötäisyyden taso, kaikki vaatimukset täyttävä suunnittelu (mukaan luettuna esteettömyys vammaisille henkilöille), vaatimustenmukaisuuden arviointi, suorituskyky, tuotteen käyttö, turvallisuus tai mitat, mukaan lukien tuotteeseen kohdistuvat vaatimukset myyntinimityksen, termistön, tunnusten, testauksen ja testausmenetelmien, pakkauksen, merkitsemisen, etiketöinnin, käyttöohjeiden sekä tuotantoprosessien ja -menetelmien osalta kaikissa tavara- tai palveluhankinnan elinkaaren vaiheissa sekä vaatimustenmukaisuuden arviointimenetelmät;”

Liettuan oikeus

8 Direktiivin 2004/18 2 ja 23 artikla sekä liite VI on saatettu osaksi Liettuan oikeutta julkisista hankinnoista annetun Liettuan lain (Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas) 3 ja 25 §:llä sekä liitteellä 3. Direktiivi 2014/24 on puolestaan pantu täytäntöön 2.5.2017 annetulla lailla XIII-327. Kyseinen laki tuli voimaan 1.7.2017.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

9 Unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta ilmenee, että Kaunasissa toimiva Dainavan terveysasema julkaisi 22.6.2016 avoimen tarjouspyynnön, jonka otsikko oli ”Laboratoriodiagnostiikkaan tarkoitettujen terveydenhuollon laitteiden vuokraus ja sellaisten palvelujen ja tarvikkeiden osto, joilla voidaan varmistaa tällaisten laitteiden moitteeton toiminta”. Kyseinen tarjouspyyntö oli jaettu 13 erään. Pääasiassa kyseessä olevan tarjouspyynnön osan arvo on 250 000 euroa.

10 Roche Lietuva väitti 4.7.2016 oikaisuvaatimuksen yhteydessä, että kyseessä olevaa hankintaa koskevien tarjouspyyntöasiakirjojen liitteessä nro 1 asetetuilla teknisillä eritelmillä rajoitettiin kohtuuttomasti tavarantoimittajien välistä kilpailua, koska ne olivat erittäin tarkkoja ja koska ne oli todellisuudessa mukautettu tiettyjen verianalyysilaitteiden valmistajien tuotteiden ominaisuuksiin. Kaunasissa toimiva Dainavan piirin terveysasema muutti 14.7.2016 tehdyllä päätöksellä teknisten eritelmien tiettyjä määräyksiä.

11 Koska Roche Lietuva ei ollut tyytyväinen näihin sen oikaisuvaatimuksen johdosta tehtyihin muutoksiin, se nosti 28.7.2016 kanteen kansallisissa tuomioistuimissa.

12 Roche Lietuva saattoi asian ensin vireille ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, joka hylkäsi sen kanteen 6.10.2016, ja tämän jälkeen muutoksenhakutuomioistuimessa, joka hylkäsi sen valituksen 14.12.2016; kumpikin tuomioistuin perusteli hylkäämistä muun muassa yhtäältä sillä, että Kaunasissa toimiva Dainavan terveysasema oli käyttänyt asianmukaisesti harkintavaltaansa vahvistaessaan yksityiskohtaiset tekniset eritelmät sellaisten vaatimustensa nojalla, jotka perustuivat tutkimusten laatuun ja ihmisten terveyden suojeluun, ja toisaalta sillä, että pääasian valittaja ei ollut osoittanut, että kyseessä oleva tarjouspyyntö oli laadittu tiettyjen laitteiden tai valmistajien mukaan.

13 Kaunasissa toimiva Dainavan terveysasema peruutti kyseessä olevan tarjouspyynnön Viešųjų pirkimų tarnyban (julkisista hankinnoista vastaava virasto, Liettua) tätä koskevan pyynnön johdosta, koska kyseinen virasto oli todennut, että muita kuin ennakkoratkaisupyynnössä mainittuja sovellettavia säännöksiä oli rikottu.

14 Roche Lietuva teki 17.1.2017 kassaatiovalituksen Lietuvos Aukščiausiasis Teismasiin (ylin tuomioistuin, Liettua), joka tutki kyseistä asiaa 17.5.2017. Kyseinen tuomioistuin päätti 19.6.2017 annetulla määräyksellä viran puolesta, että asia otetaan uudelleen käsiteltäväksi. Se ilmoitti asianosaisille aikomuksestaan tarkastella asiaa kassaatiovalituksessa rajattua laajemmin ja kehotti niitä sekä julkisista hankinnoista vastaavaa virastoa esittämään huomautuksia niistä tarjouspyyntöasiakirjojen määräyksistä, joissa ei vahvisteta palveluja koskevia vaatimuksia (lääketieteelliset kokeet) vaan näiden palvelujen tarjoamisen edellyttämiä tarvikkeita koskevat vaatimukset.

15 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii pääasian vastaajan kaltaisen hankintaviranomaisen harkintavallan rajoja siltä osin kuin on kyse hankittavien terveydenhuollon tavaroiden erityisominaisuuksien vahvistamisesta tarjouspyynnössä, jos hankintaviranomaisella ei ole tarkoitus käyttää kyseisiä tavaroita itsenäisesti vaan keinona lääketieteellisten tutkimusten suorittamiseksi. Mainittu tuomioistuin pohtii tältä osin, täyttääkö kyseinen hankintaviranomainen laissa vahvistetut vaatimukset, jos laitteen toiminta on määritelty toiminnalliseksi vaatimukseksi, joka ei liity kyseisen laitteen toimintaan erillään tai sen ominaisuuksiin vaan kyseisen toiminnan tulokseen muun muassa siltä osin kuin on kyse tutkimusten nopeudesta tai luotettavuudesta sekä käytetyistä menetelmistä.

16 Tässä tilanteessa Lietuvos Aukščiausiasis Teismas päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko direktiivin 2004/18 2 ja 23 artiklan ja liitteen VI säännöksiä (yhdessä tai erikseen mutta rajoittumatta edellä mainittuihin oikeussääntöihin) tulkittava, ja onko ne ymmärrettävä siten, että tapauksessa, jossa hankintaviranomainen – terveydenhuoltolaitos – aikoo hankkia tarjouspyynnöllä tavaroita (lääketieteelliseen diagnosointiin tarkoitettuja välineitä ja tarvikkeita) tai tiettyjä oikeuksia niihin voidakseen suorittaa kokeet itse, sen harkintavalta sisältää oikeuden asettaa teknisissä eritelmissä näille tavaroille ainoastaan sellaisia vaatimuksia, joissa ei kuvata erikseen eri välineiden ja/tai tarvikkeiden operationaalisia (teknisiä) ja käyttöön liittyviä (toiminnallisia) ominaisuuksia vaan joissa määritellään tehtävien kokeiden laatuparametrit ja koelaboratorion suorituskyky, joiden sisältö on kuvattava erikseen kyseisen tarjouspyynnön säännöksissä?”

Alustavat huomautukset

17 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa kysymyksessään direktiivin 2004/18 eräisiin säännöksiin. Kyseisen direktiivin ajallisen sovellettavuuden osalta on huomautettava, että pääasiassa kyseessä oleva hankintailmoitus julkaistiin 22.6.2016 eli sen ajankohdan jälkeen, jolloin mainitun direktiivin kumoaminen oli tullut voimaan ja joka on direktiivin 2014/24 91 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan 18.4.2016.

18 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sovellettava direktiivi on kuitenkin lähtökohtaisesti direktiivi, joka on voimassa sillä hetkellä, jolloin hankintaviranomainen valitsee noudatettavan menettelytyypin ja päättää lopullisesti siitä, onko velvollisuutta järjestää kilpailu ennen julkista hankintaa koskevan sopimuksen sopimuspuolen valintaa (tuomio 14.9.2017, Casertana Costruzioni, C-223/16, EU:C:2017:685, 21 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

19 On vielä todettava, että direktiivin 2004/18 2 artikla on pääosin toistettu direktiivin 2014/24 18 artiklan 1 kohdassa ja sen 23 artikla on pääosin toistettu viimeksi mainitun direktiivin 42–44 artiklassa. Direktiivin 2004/18 liitteen VI sisältö on pääosin toistettu direktiivin

2014/24 liitteessä VII. Teknisiin eritelmiin, joissa vahvistetaan hankinnan kohteena olevilta rakennusurakoilta, palveluilta tai tavaroilta vaadittavat ominaisuudet, sovellettavia edellytyksiä säännellään erityisesti viimeksi mainitun direktiivin 42 artiklassa.

20 Tästä seuraa, että hyödyllisen vastauksen antamiseksi ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle on tulkittava direktiivin 2014/24 merkityksellisiä säännöksiä.

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

21 Edellä esitetyn perusteella on katsottava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään lähinnä, missä määrin hankintaviranomaisen on terveydenhuollon tavarahankintaa koskevan tarjouspyynnön teknisiä eritelmiä vahvistettaessa annettava direktiivin 2014/24 18 ja 42 artiklan sekä yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ja suhteellisuusperiaatteen mukaan painoarvoa laitteiden yksilöllisille ominaisuuksille tai kyseisten laitteiden toiminnan tulokselle.

22 Aluksi on todettava, että Euroopan komissio pohtii tämän kysymyksen tutkittavaksi ottamista siitä syystä, että pääasian kohteena oleva tarjouspyyntömenettely on peruutettu, joten mainittu kysymys on sen mukaan hypoteettinen.

23 Tästä on muistutettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että SEUT 267 artiklan mukaisessa menettelyssä yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen unionin tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Jos esitetyt kysymykset koskevat unionin oikeuden tulkintaa, unionin tuomioistuimen on siten lähtökohtaisesti ratkaistava ne. SEUT 267 artiklan mukaisessa unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisessä yhteistyömenettelyssä olettamana on nimittäin se, että unionin oikeutta koskevat kysymykset ovat merkityksellisiä. Unionin tuomioistuin voi kieltäytyä vastaamasta kyseisessä artiklassa tarkoitetun kansallisen tuomioistuimen esittämään ennakkoratkaisukysymykseen ainoastaan, jos muun muassa unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 94 artiklassa mainittuja, ennakkoratkaisupyynnön sisältöä koskevia vaatimuksia ei ole noudatettu tai jos on ilmeistä, että kansallisen tuomioistuimen pyytämällä unionin oikeussäännön tulkitsemisella tai pätevyyden arvioimisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, tai jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen (tuomio 25.7.2018, Confédération paysanne ym., C-528/16, EU:C:2018:583, 72 ja 73 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

24 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on esittänyt ennakkoratkaisupyynnössään useita perusteluja, joissa todetaan syyt, joiden vuoksi kansallisen oikeuden mukaan on edelleen olemassa oikeudellinen intressi pääasian ratkaisemiselle, vaikka pääasiassa kyseessä oleva tarjouspyyntömenettely on peruutettu. Tämän perusteella on todettava, että esitettyä ennakkoratkaisukysymystä ei ole pidettävä luonteeltaan hypoteettisena ja se voidaan siis ottaa tutkittavaksi.

25 Asiakysymyksestä on huomautettava, että direktiivin 2014/24 42 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan kyseisen direktiivin liitteessä VII olevassa 1 kohdassa määritellyt tekniset eritelmät on esitettävä hankinta-asiakirjoissa, ja niissä on vahvistettava rakennusurakoilta, palveluilta tai tavaroilta vaadittavat ominaisuudet.

26 Kyseisen direktiivin 42 artiklan 3 kohdan mukaan tekniset eritelmät voidaan laatia eri tavoin eli joko suorituskykyä koskevien tai toiminnallisten vaatimusten perusteella tai viittaamalla teknisiin eritelmiin sekä tärkeysjärjestyksessä lueteltuina kansallisiin standardeihin, joilla saatetaan voimaan eurooppalaisia standardeja, eurooppalaisiin teknisiin arviointeihin, yhteisiin teknisiin eritelmiin, kansainvälisiin standardeihin, muihin eurooppalaisten standardointielinten laatimiin teknisiin viitejärjestelmiin tai, jos

näitä ei ole, kansallisiin standardeihin, kansallisiin teknisiin hyväksyntöihin tai kansallisiin rakennusurakoiden suunnitteluun, laskentaan ja toteuttamiseen sekä tavaroiden käyttöön liittyviin teknisiin eritelmiin, taikka yhdistämällä nämä kaksi tapaa.

27 Tästä on todettava, että siltä osin kuin mainitun 42 artiklan 3 kohdassa säädetään, että tekniset eritelmät on laadittava riittävän tarkkojen suorituskykyä koskevien tai toiminnallisten vaatimusten perusteella tai viittaamalla teknisiin eritelmiin ja erilaisiin standardeihin, siinä ei suljeta mitenkään pois sitä, että lääketieteellisten tutkimusten suorittamiseen tarkoitettuja terveydenhuollon tavaroita koskevassa tarjouspyynnössä ilmoitetaan täsmällisesti laitteiden toiminta- ja käyttöominaisuudet ja haetut yksilölliset tarvikkeet.

28 Lisäksi on huomattava yhtäältä, että direktiivin 2014/24 42 artiklan 3 kohdassa ei aseteta tärkeysjärjestykseen teknisten eritelmien laatimismenetelmiä, eikä siinä anneta etusijaa millekään näistä menetelmistä.

29 Kyseisestä säännöksestä ilmenee toisaalta, että teknisiä eritelmiä koskevassa unionin säännöstössä hankintaviranomaiselle myönnetään laajaa harkintavaltaa tietyn hankinnan teknisten eritelmien laatimisen yhteydessä.

30 Tämä harkintavalta on perusteltu siitä syystä, että juuri hankintaviranomaiset tuntevat parhaiten tavarat, joita ne tarvitsevat, ja ne voivat parhaiten vahvistaa vaatimukset, joiden on täytyttävä haluttujen tulosten saavuttamiseksi.

31 Direktiivissä 2014/24 asetetaan kuitenkin tiettyjä rajoja, joita hankintaviranomaisen on noudatettava.

32 Direktiivin 2014/24 42 artiklan 2 kohdassa vaaditaan muun muassa, että tekniset eritelmät mahdollistavat talouden toimijoiden yhtäläisen pääsyn hankintamenettelyyn ja että niillä ei luoda perusteettomia esteitä julkisten hankintojen avaamiselle kilpailulle.

33 Tämä vaatimus on teknisiä eritelmiä laadittaessa konkreettinen ilmaus mainitun direktiivin 18 artiklan 1 kohdan ensimmäiseen alakohtaan sisältyvästä yhdenvertaisen kohtelun periaatteesta. Kyseisen säännöksen mukaan hankintaviranomaisten on kohdeltava talouden toimijoita yhdenvertaisesti ja syrjimättä sekä noudatettava avointa ja oikeasuhteista toimintatapaa.

34 Kuten unionin tuomioistuin on jo todennut, yhdenvertaisen kohtelun, syrjintäkiellon ja avoimuuden periaatteet ovat äärimmäisen tärkeitä teknisten eritelmien osalta joko eritelmien valintaan tai teknisten eritelmien laadintatapaan liittyvän syrjintävaaran vuoksi (ks. direktiivin 2004/18 osalta tuomio 10.5.2012, komissio v. Alankomaat, C-368/10, EU:C:2012:284, 62 kohta).

35 Direktiivin 2014/24 18 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa täsmennetään lisäksi, että hankintaa suunniteltaessa ei saa pyrkiä sen jättämiseen mainitun direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle tai kilpailun keinotekoiseen kaventamiseen ja että kilpailun katsotaan olevan keinotekoisesti kavennettua, jos hankinta suunnitellaan aikomuksena suosia aiheettomasti tiettyjä talouden toimijoita tai saattaa tietyt talouden toimijat epäedulliseen asemaan.

36 Direktiivin 2014/24 johdanto-osan 74 perustelukappaleessa todetaan vastaavasti, että tekniset eritelmät olisi ”laadittava siten, ettei kilpailua kavenneta keinotekoisesti vaatimuksilla, joilla suositaan tiettyä talouden toimijaa edellyttämällä sen yleensä tarjoamien tavaroiden, palvelujen tai rakennusurakoiden keskeisiä ominaisuuksia”. Kyseisen perustelukappaleen mukaan on näet myös niin, että ”olisi oltava mahdollista esittää tarjouksia, jotka perustuvat erilaisiin teknisiin ratkaisuihin, standardeihin ja teknisiin eritelmiin markkinoilla”.

37 Näitä vaatimuksia on noudatettava erityisesti silloin, kun – kuten nyt käsiteltävässä asiassa – tarjouspyyntöasiakirjoissa olevat tekniset eritelmät on laadittu erityisen yksityiskohtaisesti. Mitä yksityiskohtaisempia tekniset eritelmät ovat, sitä suurempi on näet riski siitä, että jonkun valmistajan tuotteille annetaan etusija.

38 Kuten direktiivin 2014/24 42 artiklan 4 kohdasta ilmenee, poikkeuksellisesti ja silloin, kun hankinnan kohdetta ei ole mahdollista riittävän täsmällisesti ja täysin selvästi kuvata kyseisen direktiivin 42 artiklan 3 kohdan mukaisesti, on tosin sallittua viitata tiettyyn valmistajaan tai tiettyä alkuperää oleviin tuotteisiin tai tiettyyn menetelmään, joka on ominainen tietyn talouden toimijan tuotteille tai palveluille, taikka tavaramerkkeihin tai patentteihin, kunhan tämä on perusteltua hankinnan kohteen vuoksi ja noudatetaan niitä direktiivissä 2014/24 tässä tarkoituksessa vahvistettuja edellytyksiä ja etenkin sitä edellytystä, että tällaiseen viittaukseen liitetään hankintasopimusasiakirjoissa ilmaisu ”tai vastaava”. Koska kyseinen säännös on kuitenkin luonteeltaan poikkeus, edellytyksiä, joiden täyttyessä hankintaviranomainen voi turvautua tällaiseen mahdollisuuteen, on tulkittava suppeasti.

39 Julkisia tavarahankintoja koskevan oikeuskäytännön perusteella näet maininnan ”tai vastaava” poisjättäminen tarjouspyyntöasiakirjoista tietyn tuotteen maininnan jälkeen voi sen lisäksi, että se tekee kyseisen tuotteen kanssa analogisten järjestelmien käyttäjille vähemmän houkuttelevaksi tehdä tarjous tarjouspyynnön perusteella, häiritä tuontivirtoja rajatylittävässä unionin kaupassa, koska sopimus varataan pelkästään sellaisille tavarantoimittajille, jotka aikovat käyttää tätä erityisesti mainittua tuotetta (ks. vastaavasti määräys 3.12.2001, Vestergaard, C-59/00, EU:C:2001:654, 22 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

40 Edellä esitettyjen seikkojen perusteella ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkastettava, ettei se, että pääasiassa kyseessä olevat tekniset eritelmät ovat erityisen yksityiskohtaisia, johda siihen, että tiettyä tarjoajaa suositaan välillisesti, ja samalla otettava huomioon harkintavalta, joka hankintaviranomaisella on vahvistaakseen tekniset eritelmät laadullisten vaatimusten mukaan kyseessä olevan hankinnan kohteesta riippuen.

41 On myös tärkeää, että siinä, miten yksityiskohtaisia tekniset eritelmät ovat, noudatetaan suhteellisuusperiaatetta, mikä edellyttää erityisesti tutkimaan kysymystä siitä, onko kyseinen yksityiskohtaisuuden taso tarpeen tavoiteltujen päämäärien saavuttamiseksi.

42 On korostettava, että suhteellisuusperiaatetta sovelletaan erityisellä tavalla kansanterveyden arkaluonteisella alalla. Unionin tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä näet seuraa, että arvioitaessa, onko jäsenvaltio noudattanut suhteellisuusperiaatetta kyseisellä alalla, on otettava huomioon se, että ihmisten terveyden ja hengen suojaaminen on EUT-sopimuksessa suojelluista oikeushyvistä ja intresseistä tärkein ja että jäsenvaltioiden asiana on päättää siitä tasosta, jolla ne aikovat suojella kansanterveyttä, ja siitä tavasta, jolla kyseinen taso on saavutettava. Koska tämä taso voi vaihdella jäsenvaltiosta toiseen, jäsenvaltioille on myönnettävä harkintavaltaa (tuomio 8.6.2017, Medisanus, C-296/15, EU:C:2017:431, 82 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

43 Tässä yhteydessä on myös huomattava, että – kuten kansallisille tuomioistuimille ennakkoratkaisupyyntöjen tekemisestä annettujen unionin tuomioistuimen suositusten (EUVL 2018, C 257, s. 1) 11 kohdassa huomautetaan – vaikka unionin tuomioistuimen on tietenkin otettava ratkaisussaan huomioon pääasian oikeudenkäyntiä koskevat oikeussäännöt ja tosiseikat, sellaisina kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on määrittänyt ne ennakkoratkaisupyynnössään, unionin tuomioistuin ei itse sovella unionin oikeutta kyseiseen oikeusriitaan. Lausuessaan unionin oikeuden tulkinnasta tai pätevyydestä unionin tuomioistuin pyrkii antamaan vastauksen, joka on hyödyllinen pääasian ratkaisemiseksi, mutta siitä johtuvien konkreettisten johtopäätösten tekeminen on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävä. Näistä syistä unionin tuomioistuimen esittämä tulkinta ilmaistaan yleensä abstraktisti.

44 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on edellä esitettyjen tulkintaan liittyvien seikkojen perusteella arvioitava konkreettisesti, ovatko pääasiassa kyseessä olevat tekniset eritelmät yhteensoveltuvia yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ja suhteellisuusperiaatteen kanssa.

45 Kaikkien edellä esitettyjen seikkojen perusteella kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2014/24 18 ja 42 artiklaa on tulkittava siten, ettei hankintaviranomaisen ole näiden säännösten mukaan annettava terveydenhuollon tavarahankintaa koskevan tarjouspyynnön teknisiä eritelmiä vahvistettaessa lähtökohtaisesti enemmän painoarvoa joko terveydenhuollon laitteiden yksilöllisille ominaisuuksille tai kyseisten laitteiden toiminnan tulokselle, mutta näissä samoissa säännöksissä edellytetään, että teknisissä eritelmissä noudatetaan kokonaisuudessaan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta ja suhteellisuusperiaatetta. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on arvioitava, ovatko kyseessä olevat tekniset eritelmät näiden vaatimusten mukaisia sen käsiteltävänä olevassa asiassa.

Oikeudenkäyntikulut

46 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (yhdeksäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta 26.2.2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/24/EU 18 ja 42 artiklaa on tulkittava siten, ettei hankintaviranomaisen ole näiden säännösten mukaan annettava terveydenhuollon tavarahankintaa koskevan tarjouspyynnön teknisiä eritelmiä vahvistettaessa lähtökohtaisesti enemmän painoarvoa joko terveydenhuollon laitteiden yksilöllisille ominaisuuksille tai kyseisten laitteiden toiminnan tulokselle, mutta näissä samoissa säännöksissä edellytetään, että teknisissä eritelmissä noudatetaan kokonaisuudessaan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta ja suhteellisuusperiaatetta. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on arvioitava, ovatko kyseessä olevat tekniset eritelmät näiden vaatimusten mukaisia sen käsiteltävänä olevassa asiassa.

Allekirjoitukset